

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

§. IV. De Scandalo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

conditiones requiruntur. 1. Ut constet de injuria illata. 2. Ut Princeps vel Magistratus civium nocentium rogatus debitam satisfactionem deneget. 3. Ut fiant auctoritate Principis civium læsorum. 4. Ne plus damni inferatur, quàm justa satisfactio requirit. 5. Ut non fiant in personas Ecclesiasticas, & earum bona, cap. *Un. de injur. in 6.*

§. IV.

De Scandalo.

Q. I. *Quid est Scandalum?*

Resp. *Q* Generatim duplex est, nempe activum, & passivum. Scandalum activum est dictum, vel factum minùs rectum præbens alteri occasionem peccandi. Sub dicto, vel facto comprehenditur etiam omisio externa: nam qui omittit agere vel loqui, quod debet, aliis est scandalum. Dicitur minùs rectum, hoc est, quod vel malum est, ut si turpia loquaris coram adolescente; vel mali speciem habet, ut si mulierem suspectam domi tuæ aleres, licet cum ea nec peccares, nec periculum tibi esset cum ea peccandi; aut si justa de causa, coram aliis eam ignorantibus, comedas carnes die vetito. Unde illud 1. Ad Thess. 5. *Ab omni specie mala abstinete vos.*

Scan.

Scandalum passivum est ipsa ruina, seu peccatum proximi, ex occasione facti, vel dicti vel omissionis alterius commissum. Dividitur in scandalum pusillorum, seu infirmorum, quod oritur ex ignorantia vel infirmitate peccantis; & in Pharisaicum seu merè acceptum, quod oritur ex ipsa malitia. Sic vocatur, quia Pharisei ex insigni malitia occasionem peccandi ex sanctissimis Christi dictis & factis sumebant.

Q 2. *An Scandalum est speciale peccatum?*

Resp. I. Dare scandalum directè, inducendo scilicet proximum ad peccandum, etsi non ex intentione expressa, ut peccet, & pereat, sicut facit dæmon, sed propter utilitatem, vel voluptatem aliquam propriam, aut alterius, est peccatum speciale contra Charitatem. Nam Lex Charitatis in Deum, & proximum, vetat, ne offensam Dei, & malum spirituale proximi quovis modo procuremus. Præterea hoc directè opponitur præcepto correctionis fraternæ, cum sint contraria revocare proximum à peccato, & eum in illud inducere.

Imò talis inductio habet duplicem malitiam in Confessione exprimendam, unam contra Charitatem, & alteram contra vir-

tutem, cui repugnant opus illud malum; nam singulae virtutes obligant directe ad suos actus eliciendos, & indirecte ad non procurandam sui violationem in aliis. Præterea inducens consentit peccato, ad quod inducit: ergo illius reus est; nam ex Rom. i. eadem poenâ æternâ digni sunt qui faciunt, & qui consentiunt facientibus.

Hinc 1. nunquam licet petere ab alio, vel ei suadere id, quod ipse non potest sine culpa præstare; nam hoc esset inducere in peccatum.

2. Qui foeminam induxit ad fornicationem, peccat tum contra Castitatem, tum etiam contra Charitatem, cum fuerit ei causa ruinæ: unde hæc circumstantia inductionis in Confessione explicanda est, idque etiam si ipsa fuerit parata ad malum: nam non est hic & nunc in actuali voluntate peccandi, sed solum in habituali: unde sine tua inductione hic & nunc non committeret hoc peccatum.

3. Consilium pravum specificatur à peccato, quod consulitur, & est etiam contra Charitatem.

4. Laudans alium de peccato commisso, vel vituperans, quod non commiserit, tenetur explicare speciem peccati, circa quod fuit laus, vel vituperium: nam illæ laudes, vel vituperia sunt exhortationes ex se ordinatæ, ac aptæ ad peccatum admittendum

dum, & ad complacendum de illo, si commissum est: quare sumunt ab illo suam specialem malitiam.

Resp. II. Dare scandalum indirectè tantum, non intendendo peccatum alterius, nec ad illud inducendo, sed præcisè faciendo, vel dicendo coram illo aliquid malum, vel mali speciem habens, est peccatum mortale ex genere suo, & speciale contra Charitatem. *Ita S. Antonin. Navar. Suarez, Valentia, & alii multi* Prob. 1. Ex Mat. 18. *Væ homini illi, per quem scandalum venit.* Ubi Christus loquitur de scandalo simpliciter, & generaliter. Et ex Rom. 14. *Si propter cibum frater tuus contristatur; jam non secundum Charitatem ambulas.* ubi agitur de cibis lege veteri abrogata vetitis, sed jam licitis. Et ex 1. ad Cor. 8. *Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis, &c.* Ubi ut grave peccatum contra Charitatem reprehenditur scandalum indirectum, quo fideles plenè instructi carnes idolo immolatas comedebant, coram infirmis falsò putantibus, id esse de se illicitum, qui inde præter intentionem comedentium impelli poterant ad eas contra conscientiam erroneam comedendas. 2. Quia secundum omnes Lex Charitatis in Deum, & proximum obligat ad cavendum, & impediendum etiam in aliis peccatum, quod est of-

Hh f

fen-

fenſa Dei, & maximum malum proximi. Item obligat ad proximum à peccato per correptionem fraternam retrahendum: ergo à fortiori obligat ad non conjiciendum eum per ſcandalum in peccatum, vel ejus periculum. Et verò ad contrahendam malitiam aliquam ſufficit, ut liberè fiat id, quocum conjuncta eſt, & cognoſcitur, vel cognoſci poteſt, ac debet eſſe conjunctiva; nam tunc illa malitia eſt ſaltem interpretativè volita.

Imò hoc ſcandalum indirectum, *ex communi*, contrahit etiam malitiam peccati, cujus datur occasio, exprimendam in Confessione. Tum quia dans illud, vult ſaltem interpretativè tale peccatum alterius, volendo ſine juſta cauſa id, ex quo prævidet ſecuturum, vel ejus periculum: tum quia virtus omnis non ſolum vetat actus ſibi contrarios, ſed etiam ne detur aliis occasio illos ponendi.

Eſt autem mortale, ſi detur occasio culpæ mortalis: veniale verò, ſi detur ſolum occasio venialis, ſecluſo periculo gravioris mali; nam licèt peccatum veniale ſit gravius malum quolibet temporali, eſt tamen leve in ſuo genere, & reparatu facile. Hinc peccant mortaliter contra Charitatem, & caſtitatem. 1. Qui imagines, vel ſtatuas nudas faciunt vel palam exponunt: nam hæ æquè ſaltem inducunt ad peccatum, quam ſermo obſcœnus. 2. Qui
ſcri-

scribunt, imprimunt, recitant, tradunt libros amatorios, cantilenas, turpes, &c. Item qui componunt, vel agunt comedias obscenas, aut periculosas. ratione verborum, factorum, aut gestuum. Nam hi omnes sunt causa ruinæ multorum. Nec refert, quòd eam non intendant; nam dant ei sufficientem causam. Item qui sua præsentia eas approbant, iis consentiunt, & cooperantur solvendo mercedem agentibus. 3. Fœminæ, quæ nudum pectus gestant; nam hæc denudatio apta est scandalum parere infirmis, & Christianæ modestiæ, ac sanctitati repugnat. Nec potest excusari consuetudine, utpote contraria præcepto divino. 4. Puella, quæ sine iusta causa se præbet conspiciendam ei, à quo putat se turpiter concupiscendam, licet id faciat ex mera vanitate, & sine animo ejus amorem excitandi. *Ita commum.*

Præterea observanda sunt sequentia.

1. Peccatum scandali hoc ipso committitur, quòd detur proximo occasio peccandi, quamvis is re ipsa non peccet: nam ad hoc satis est, quòd peccatum proximi ex tua actione, vel omissione minus recta in talibus circumstantiis, spectata ejus fragilitate, sequi probabiliter possit. Nam tunc ei creas probabile periculum peccandi: & quòd tunc non sequatur peccatum, per te non stat, sed per ipsum: sicut mortaliter

liter

liter peccat, qui explodit catapultam cum periculo occidendi hominem, licet nullus reipsa occidatur.

2. Peccatum coram aliis commissum habet malitiam scandali tunc solum, quando est periculum probabile, ne ii, coram quibus committitur, inde impellantur ad peccandum. Hinc blasphemia coram solis Religiosis non habet rationem scandali. Qui verò publicè peccat, tenetur eam scandali circumstantiam confiteri, ratione periculi, cui se incitandi multos suo pravo exemplo exponit, ut rectè docent Azor, Sanchez, & alii.

3. Numerus eorum quibus scandalum datur, debet in Confessione declarari, sicut numerus hominum uno ictu occisorum: nam numerus se habet ut objectum peccati, illudque in suo esse individuali constituit; deinde non solum aggravat, sed etiam multiplicat peccatum.

4. Actus venialis, vel ex objecto indifferens potest esse mortalis ratione scandali, quando à tali persona, & coram talibus fit, ut probabile sit periculum, ne inde alii ex infirmitate, vel ignorantia sumant occasionem peccandi mortaliter, ex cap. 2. *De novi oper. nunt.* Nam ex 1. ad Cor. 8. supra cit. comestio carnis idolo immolatæ, quæ per se licita est, fit mortalis ratione scandali.

5. Cùm fit actio de se licita, quæ aliquam

quam speciem mali habet, tollitur scandalum declarando justam causam agendi, quando hoc sufficit ad amovendam suspicionem omnem mali. Sic comedens carnes die vetito ob rationem occultam, impedit scandalum, hanc aperiendo.

6. Quamvis juxta multos liceat, non auferendo occasionem peccati, permittere unum peccatum, ut impediatur plura, v.g. liceat hero non auferre occasionem furandi famulis, aut filiis, quos ad furandum propensos, ac paratos novit, ut sic deprehensi puniantur, & resipiscant; eo quòd tunc rationabiliter permittat furtum unum, ut vitentur plura. Non licet tamen talia ultrò ponere, aut pericula objicere: quia esset positivè cooperari peccato, & occasionem præbere, ac creare alteri periculum peccandi, quod non licet.

Q. 3. *An tenemur omittere opus de se non malum, nec speciem mali habens, ob scandalum passivum aliorum vitandum?*

Resp. I. Non tenemur illud omittere ob scandalum ortum ex malitia, cum adest rationabilis causa, ut utilitas magna nostra, vel aliena, etiam temporalis. *Ita S. Thom.*
 q. 43. a. 8. quia cum scandalum illud ex sola malitia scandalizati oriatur, ei soli imputatur: alioquin quivis per suam malitiam posset impedire commoda aliorum. Si
 ta.

tamen nulla esset necessitas, vel notabilis utilitas opus illud faciendi, omitti deberet: quia tenemur ex Charitate impedire peccatum proximi, etsi ex sola ejus malitia secuturum, cum nulla adest justa causa illud permittendi. *Layman, Valentia, & alii.*

Resp. II. Ad vitandum scandalum passivum ex infirmitate, vel ignorantia ortum, tenemur omittere opus utile non malum, nec mali speciem habens, vel saltem differre, donec proximus moneatur, ne scandalizetur, cum id sine gravi incommodo possumus: nam ex lege Charitatis tenemur impedire peccatum proximi infirmi, cum possumus sine gravi nostro incommodo, seu damno, ex Eccli. 17. *Mandavit illis unicuique de proximo suo.* Hinc mulier, quæ prævidet aliquem in particulari ex suo aspectu sumpturum occasionem peccandi ob infirmitatem, tenetur vitare ejus conspectum, cum potest sine gravi incommodo. Non est tamen obligatio omittendi actionem de se licitam, nec habentem per se, aut communi prudentum judicio speciem mali, ne quis generatim, ac indeterminatè sumat inde occasionem peccandi: nam alioquin hoc esset onus intolerabile, & obnoxium innumeris Scrupulis. Hinc mulier, ad vitandum periculum vagi ac indeterminati scandali, non tenetur abstinere ab ornatu honesto, & ordinario secundum suam

suam conditionem: secus, de extraordinario, nec convenienti.

Q. 4. *An omitti debet opus bonum ad vitandum scandalum passivum pusillorum, seu infirmorum?*

Resp. I. Ad vitandum scandalum nunquam licet facere actionem prohibitam lege naturali: quia nunquam licet facere actionem intrinsecè malam, seu dedecentem naturam rationalem. Neque etiam licet omittere actum lege naturali præscriptum, in iis circumstantiis, in quibus præcipitur: quia ommissio talis actus est intrinsecè mala, cum lex naturalis non præcipiat, nisi id, quod est necessarium ad honestatem morum, spectatis omnibus circumstantiis. Constat etiam ob scandalum aliorum nunquam posse omitti ea, quæ necessaria sunt necessitate medii ad salutem: quia (ut ait S. Thom. q. 43. a. 7.) *Secundum ordinem Charitatis plus debet homo suam salutem spiritualem diligere, quam alterius.*

Item non licet ob scandalum passivum omittere opus bonum in detrimentum Fidei, vel boni communis spiritualis. Quò spectat illud S. Gregor. Hom. 7. in Ezech. *Si de veritate scandalum sumitur, utiliùs permittitur nasci scandalum, quam veritas relinquatur.*

Resp.

Resp. II. Ad vitandum grave scandalum pusillorum multi putant debere præmitti præcepta merè positiva, præsertim humana, nisi ex ejusmodi omissione majus damnum immineret omittenti, vel aliis. Sic si te ituro ad Sacrum die Festo excitanda sit cædes, vel gravis rixa, non debes ire. Item si mulier prævidens in sui aspectu aliquem in particulari scandalizandum ex infirmitate, tenetur omittere Sacrum etiam die Festo semel, aut iterum: quia cum præcepta omnia Charitati deserviant, & ei tanquam fini subordinentur; non obligant in iis circumstantiis, in quibus Charitas dicitur omittendam eorum observacionem, ut impediatur grave peccatum proximi.

Resp. III. De bonis operibus, quæ sunt solum Consilii, docet S. Thom. 43. a. 7. ea omitti non debere, ad vitandum scandalum ex mera malitia acceptum, juxta illud Matth. 15. *Sinite illos cæci sunt*, &c. Nam Pharisei scandalizabantur, quòd Christus cum Publicanis, & peccatoribus comederet, nec propterea id omisit. Et alioquin quis sua malitia posset bona spiritalia aliorum impedire.

Si verò scandalum ex infirmitate, aut ignorantia oriatur, occultari debent vel interdum differri, donec ratio sic agendi proposita sit; nam ex lege Charitatis tenemur proximi ex infirmitate, vel ignorantia

lap.

lapsuri ruinam impedire, cum facile possu-
mus, cum tale opus non sit præceptum,
nec necessarium, & illud differendo, vel
etiam omittendo ad impediendum pecca-
tum proximi, exerceamus actum Charitatis
magis meritorium, quam foret ipsum opus,
quod omittitur.

Quòd si post redditam rationem non
desinant inde scandalizari; tunc scandalum
ex mera malitia oritur, & sic propter ip-
sum non esse dimittenda bona odera, do-
cet S. Thom, *ibid.*

Q. 5. *An licet minus peccatum suadere
volenti committere gravius, quando
aliter gravius impediri
nequit?*

Resp. Id non licet loquendo de suasio-
ne, aut alia inductione directa. Tum quia
semper per se malum est inducere ad pec-
catum quodvis, etsi leve: nam nunquam
licet facere malum, nec proinde illud con-
sulere, ne quidem, ut eveniant bona, ex
Rom. 3. Tum quia qui consulit minus pec-
catum, etiamsi consulat ad impediendum
majus, in peccatum illud minus consentit,
illudque approbat, quod est intrinsecè ma-
lum. Tum quia suadens esset moralis cau-
sa peccati minoris, ad quod alter non erat
determinatus: ideòque ei meritò imputa-
retur. Porro illud effatum: *E duobus ma-*

lis minus eligendum est: non habet locum in peccatis, quæ libere fiunt, & vitari possunt; sed in iis solum malis, quorum unum sustinendi necessitas incumbit.

Tamen volenti duo peccata inæqualia committere, suadere licet, ut relicto graviori, contentus sit minus gravi: quia hoc non est propriè suadere minus peccatum, sed solum omissionem gravioris. Idem dic, quando minus est pars inclusa in majori, ut si determinato ad furandum centum dicas, ut sit contentus quinque: quia tunc solum abducis à parte peccati; modò id fiat respectu ejusdem personæ: nam volenti furari Petro suadere non licet, ut Paulo minus furetur: quia hic æquè jus habet ad suum minus, quàm ille ad suum majus, & hoc jus tunc violares. Sicut non licet Petro eripere bonum, ut Paulo etsi egentiori detur.

*Q. 6. Quando nam est peccatum scandali vendere, vel dare alteri rem, aut operam de se licitam, qua male usus pravi-
detur, vel probabiliter
putatur?*

*Resp. I. Peccatum est, quando denegari potest sine gravi damno: quia secundum omnes, teste De Lugo, quisque tenetur ex Charitate impedire peccatum proximi, si potest saltem sine gravi incommodo; & à
for-*

fortiori tenetur non suppeditare materi-
am, vel operam, quâ usus est ad peccan-
dum: nam Charitatis est velle bonum di-
lecto, & remove malum illius. Deinde
quisque tenetur peccantem corripere,
scandalum amovere: ergo & à fortiori
materiam peccandi non præbere. Præ-
terea talis meritò censetur saltem interpre-
tativè velle ruinam alterius.

Hinc mortaliter peccant caupones, qui
secundam refectionem bene pransis, vel
carnes die jejunii præbent hospitibus, quos
sciunt vel prudenter judicant non habere
dispensationem, nisi fortè ex denegatione
gravissimum malum ipsis immineat, ut
mors, incendium, vulnera, &c. Secus, si
ista præbeant viris honestis petentibus, de
quorum dispensatione non certò iis con-
stet: nam in dubio debent præsumere esse
legitimè dispensatos. Item qui præbent
vinum copiosum iis, quos eo inebriandos
prævident: nam sine justa causa omittunt
impedire peccatum proximi, imò materiam
peccandi suppeditant, cum moraliter pos-
sint, & debeant iis denegare. Nec lucrum
est quærendum ex casu, in quo est alterius
peccatum; nec est tanti momenti, cum
tamen ebrietas sit damnum maximum ani-
mæ, & corporis, & scandalosum, ac sæpe no-
cendi injustè aliis occasionem, & causam
afferens. *Ita Sanchez, Valent. & alii.*

Idem dic de iis, qui vendunt venenum

li 2

aliis,

aliis, quos non constat benè usuros, v. g. ad confectionem medicinæ, vel colorum, aut merces iis, qui abusuri sunt. Neque hi excusantur, eò quòd si non vendant, alii vendituri sunt; quia isti peccabunt vendendo: non licet autem peccare, eò quòd cæteroquin alii sint peccaturi; neque factum aliorum immutat tuam cooperationem.

Neque etiam excusantur, eò quòd ii, quibus ista tradunt, jam sint animo parati ad peccandum: quia adhuc cooperantur actui externo malo, quo prava illa voluntas executioni mandatur. At peccatum est non solùm velle malum facere, sed etiam facere, & exequi malum, & ejus executioni cooperari; nam Lex non solùm voluntatem furandi v. g. se inebriandi, &c. Sed etiam ipsum furtum actuale, ipsam ebrietatem, ejusque cooperationem vetat; & actio externa, seu executio rei illicitæ dedecet naturam rationalem, estque illicita.

Resp. II. Non licet præbere operam, vel rem aliquam, quæ in talibus circumstantiis proximè ad peccatum adjuvat, & ad illud determinatè ordinatur: quia tunc est moraliter cooperari peccato alterius. Hinc Innoc. XI. damnavit hanc propos. *Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandum virginem, & multoties eidem subservit deferendo scalam, aperiendo januam.*

muam.

nuam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne à Domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur. Nam hæ actiones in talibus circumstantiis proximè ad peccatum adjuvant & ordinantur.

Resp. III. Licet rem, & operam ex se licitam, nec per se, ac proximè ad peccatum concurrentem præbere eâ abufuro, si adsit causa iusta, & proportionata excusans, & delit intentio cooperandi ejus peccato, nec alter abutatur contra bonum Reip. vel Ecclesiæ. Nam tunc ista suppeditans, in æstimatione prudenti, non censetur cooperari alterius peccato, sed solùm illud permittere ex urgenti causa, ob quam non tenetur illud impedire; & peccatum soli malitiæ abutentis imputatur.

Hæc autem causa tantò gravior, & urgentior debet esse. 1. Quantò gravius est peccatum, quod non impeditur. 2. Quantò subministratio tua minùs remotè illud attingit. 3. Quantò probabilius est te non suppeditante alterum non executurum peccatum. Item *ex communi*, requiritur major causa, quando alter non est paratus ad peccandum, quia gravius malum patitur. 4. Si abufurus sit contra justitiam: tunc enim requiritur tantum malum vitandum, quod ex Charitate non tenearis subire, ad impediendum tale damnum

tertii: nam strictius tenemur impedire peccata alterius, quæ nocent aliis, quam quæ non nocent: in his enim solus peccans damnum spirituale voluntariè subit, in illis autem insuper innocens damnum iniustus patitur.

Hinc 1. Parochus potest, & debet Eucharistiam ministrare peccatori occulto eam publicè petenti.

2. Excusantur caupones vinum vendentes militibus abusus ad ebrietatem, si denegare non possint sine damno vitæ, vel bonorum omnium.

3. In necessitate licet ab alio petere, quod potest sine peccato facere, quamvis pravi deatur peccaturus, v. g. mutuum, quò indiges ab usurario,

TRAC-